

Journalisten tussen 'Haltung zeigen' en neutraliteit

Achtergrond - 21 februari 2017 - Auteur: Jeroen Kuiper

Hebben de Duitse en Nederlandse pers de rechtspopulisten kleiner of juist groter gemaakt? En hoe objectief kun je als journalist zijn? Duitse en Nederlandse journalisten debatteerden daarover maandagavond hartstochtelijk tijdens een podiumdiscussie voor een volle zaal op de Nederlandse ambassade in Berlijn. "We moeten partijen als de AfD en de PVV serieus nemen." "Maar we moeten niet steeds over hun stokjes springen."

Bascha Mika, hoofdredacteur van de Frankfurter Rundschau, nam tijdens het debat, georganiseerd door de internationale journalistenorganisatie IJP, het duidelijkst stelling. Ze sprak meermaals over *Haltung*, de noodzaak voor journalisten om zich in te zetten voor de fundamentele waarden in onze samenleving. "En dat is iets anders dan ideologie", meende de voormalige hoofdredacteur van de linkse krant de taz.

Dieuwke van Ooij van Nieuwsuur had hier moeite mee. "Het allerbelangrijkste voor de publieke zenders in Nederland is neutraliteit." Volgens Rolf-Dieter Krause, lange tijd leider van de Brusselse studio van de ARD, was dit niet dit kern waar het om draait. Krause: "We moeten als journalisten gewoon ons werk goed doen en daarbij partijen als de PVV en AfD serieus nemen. Iemand als Geert Wilders wil Nederland uit de Europese Unie hebben. Dat zou voor een internationaal georiënteerde handelsnatie als Nederland desastreuze gevolgen hebben. Waarom zoekt de Nederlandse pers dat niet beter uit?"

Feiten

Juurd Eijsvoogel, de Berlijnse correspondent van de NRC en Dieuwke van Ooij van Nieuwsuur gingen hier niet direct op in, gaven echter wel aan hun twijfels te hebben bij de vraag of je kiezers nog met feiten kunt bereiken. Eijsvoogel: "Ik zag onlangs een cartoon in een Duitse krant, waarin een ouder echtpaar voor de televisie zit. 'Of het nou klopt of niet wat die presentator vertelt, interesseert me niet', zei de man tegen zijn vrouw. 'Het belangrijkste is dat hij gelijk heeft.' Dat is ook de algemene teneur in Nederland."

'Het allerbelangrijkste voor de publieke zenders in Nederland is neutraliteit'

Voor Krause en Mika, de Duitse persvertegenwoordigers, was dit iets te gemakkelijk. Mika: "Het is onze verdomde plicht om zo veel mogelijk lezers te bereiken en goed te informeren, dat is toch het doel van ons werk. En daarbij gaat het niet alleen om onze vaste lezerskring, we proberen ook steeds weer nieuwe mensen daarbuiten te bereiken." Dieuwke van Ooij gaf aan dat ook Nieuwsuur probeert zo veel mogelijk mensen uit een zo breed mogelijk spectrum aan het woord te laten tijdens deze verkiezingstijd. "We hebben in Nederland maar liefst 28 partijen op de kieslijst. We gaan nog veel meer dan vroeger het land in, om vertegenwoordigers van al deze partijen aan het woord te laten. We doen dat relatief commentaarloos."

Pers als deel van de elite

Volgens Mika heeft de Duitse pers de afgelopen jaren fouten gemaakt. "We zijn daadwerkelijk deel van de elite geworden, die ervan uitging dat er geen alternatief is voor het neoliberale model van de afgelopen decennia. We zijn zo'n 20 procent van de bevolking, die daar niet van kon profiteren, vergeten. Dat was natuurlijk verkeerd."

Krause had zo zijn twijfels over de these dat de Duitse pers onderdeel van de elite is geworden. "Ik heb in het verleden mijn onafhankelijkheid bewezen. Het is ook belangrijk dat we niet de terminologie van de populistten gaan overnemen: *Lügenpresse*, *postfaktisch*, enzovoort. Ik ken geen enkele journalist die moedwillig leugens verspreidt. Waar ik mijn twijfels over heb, is of het wel goed is dat we het nog steeds over populistten hebben als we over de AfD en de PVV praten, terwijl het feitelijk toch echt rechtsextreme, rechtsradicale partijen zijn. We moeten dat duidelijker benoemen."

Verschillen AfD en PVV

Hoewel de AfD en de PVV veel overeenkomsten tonen, kennen de partijen ook grote verschillen, maakte Hanco Jürgens van het Duitsland Instituut tijdens een inleiding voorafgaand aan het debat duidelijk. Jürgens: "Terwijl de AfD daadwerkelijk rechtsconservatief is, neemt de PVV vaak linkspopulistische posities in." Een ander verschil is dat de PVV Geert Wilders als enige lid heeft, aldus Jürgens, wat in Duitsland volgens de partijwet is verboden. "De AfD heeft duizenden leden. De PVV heeft ook geen uitgewerkt partijprogramma, dat staat letterlijk op een A-viertje, terwijl dat bij de AfD heel anders is." Eijsvoogel van de NRC hierover: "Ik was onder de indruk toen ik op een partijcongres van de AfD zag hoe hartstochtelijk daar dagenlang over het partijprogramma werd

gediscussieerd.”

'Soms lijkt het wel of de AfD een partij met 30 procent van de stemmen is, wat natuurlijk niet klopt. Ze hebben geen recht op zoveel aandacht'

Jürgens vroeg zich ook af of media wel goed afwegen hoeveel aandacht ze aan rechts-populistische partijen besteden. Jürgens: “In Nederland krijg je soms het gevoel dat de PVV al jarenlang de belangrijkste partij van Nederland is. Dat klopt niet, als je naar de verkiezingsuitslagen kijkt. Waar de PVV heel goed in is, is in het generen van aandacht. Wilders doet dat vooral via twitter. Hij heeft in Nederland 770.000 volgers, terwijl Frauke Petry ruim 36.000 followers heeft. Telkens weer weet Wilders niet alleen kiezers, maar ook de media met zijn tweets te mobiliseren. Tijdens het begin van zijn verkiezingscampagne vorige week in Spijkenisse kwamen naast 150 politieke aanhangers ook 150 journalisten. De band tussen Wilders en de media is heel innig.”

5 procent idioten

Mika ondersteunde de reflecterende opmerkingen van Jürgens. “Op onze redactie discussiëren we veel over de vraag hoeveel aandacht we aan rechts besteden. Soms lijkt het wel of de AfD een partij met 30 procent van de stemmen is, wat natuurlijk niet klopt. Ze hebben geen recht op zoveel aandacht. We moeten niet steeds over hun stokjes springen.”

Ook Krause denkt dat de pers rechtspopulistische partijen groter maakt dan ze zijn. “Tijdens het hoogtepunt van Pegida liepen er in Dresden 30.000 mensen te demonstreren. Mochten dat allemaal inwoners van Dresden zijn geweest, wat natuurlijk niet het geval was, dan zou dat 5 procent van de bevolking zijn geweest. We hebben het echter wé-kén-láng iedere maandag als ARD uitgezonden. Ik heb dat bekritiseerd, we moeten de rechtspopulisten niet groter maken dan ze zijn. Weet u, als 5 procent van de inwoners van een stad bij zo`n demonstratie meeloopt, dan betekent dat voor mij dat 5 procent van de bevolking uit idioten bestaat. En een volk met maximaal 5 procent idioten moet toch een gelukkig volk zijn.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/20284/journalisten-tussen-haltung-zeigen-en-neutraliteit>